

Persconferentie 22 februari 2016

Van taboe naar open beleid

Manu Keirse

Voorzitter van de Interdiocesane Commissie voor de Bescherming van Kinderen en Jongeren

Onrecht uit het verleden omzetten in recht voor de toekomst

In mei 2013 werd een eerste rapport en in juni 2014 een tweede rapport uitgebracht over de werking van de opvangpunten die door de Kerk werden opgericht om mensen op te vangen die op een of andere manier te maken hebben gekregen met seksueel misbruik of seksueel grensoverschrijdend gedrag. In dit rapport wordt een globaal overzicht gegeven van alle gemelde situaties van grensoverschrijdend gedrag in de voorbije 4 jaar (2012-2015).

De Belgische Kerk ondernam verschillende initiatieven om de slachtoffers van seksueel misbruik door pastoraal aangestelden in het verleden op te vangen.

1. Alle slachtoffers van niet-verjaarde feiten worden geholpen om klacht in te dienen bij de gerechtelijke instanties. Daarnaast worden ze opgevangen en ondersteund door het opvangpunt.
2. Er werden 10 laagdrempelige opvangpunten (een in elk bisdom en twee voor de religieuze congregaties) opgericht en een centraal informatiepunt, waar slachtoffers uit het verleden en uit het heden terecht kunnen. Via meerdere publieke oproepen werden slachtoffers van verjaarde feiten, die niet meer terecht kunnen bij de rechtbank, aangemoedigd zich te melden. Hier werd in afspraak met de slachtoffers gezorgd voor gepaste herstelmaatregelen die in hun situatie het aangedane leed enigszins kunnen lenigen. De juridische verjaring betekent immers niet dat het leed voor de slachtoffers verleden tijd is. In die vier jaren hebben 418 mensen zich gemeld bij de opvangpunten van de Kerk.
3. Daarnaast werd er, buiten de structuren van de Kerk, op vraag van de Parlementaire Commissie, met volwaardige medewerking van de Kerk, het Centrum voor Arbitrage opgericht. Dat was een alternatieve mogelijkheid waar slachtoffers die geen vertrouwen hadden in de structuren binnen de Kerk terecht konden voor verjaarde feiten. In het totaal hebben 628 mensen een dossier ingediend bij het Centrum voor Arbitrage.
4. De stichting Dignity werd opgericht om in naam van alle Belgische bisschoppen en hogere oversten van kloosterorden en religieuze congregaties een correcte uitvoering te geven aan de maatregelen die door de opvangpunten en het Centrum voor Arbitrage worden voorgesteld.

5. Er werden twee beleidsbrochures uitgegeven: 'Verborgen verdriet. Naar een globale aanpak van seksueel misbruik in de Kerk' en 'Van taboe naar preventie. Beleidslijnen ter preventie van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag in pastorale relaties met kinderen en jongeren.' Zoals de titels aangeven, wordt in deze brochures het herstelbeleid en gepaste preventiemaatregelen beschreven. Het gaat zowel over opvang van de slachtoffers als over het beleid ten aanzien van de daders. Dit beleid wordt door alle bisschoppen en alle hogere oversten van kloosterorden en religieuze congregaties onderschreven.

Er wordt onder meer ingegaan op het vermijden van onaantastbare posities en vormen van onheuse machtsuitoefening, het versterken van zelfreflectie en vorming in relationele vaardigheden, de integratie van lichamelijke en seksualiteit in een gezonde persoonlijke ontwikkeling en de selectie en de keuze van medewerkers voor pastorale taken. Er worden een aantal detectoren aangeboden die kunnen bijdragen tot een groeiend bewustwordingsproces, waardoor eerste tekenen die kunnen leiden tot seksueel misbruik, grensoverschrijdend gedrag en onheuse machtsuitoefening vroegtijdig kunnen worden onderkend en voorkomen.

In de brochure 'Van taboe naar preventie' werd een bijlage opgenomen die ouders informeert over hoe ze de eerste tekenen van grensoverschrijdend gedrag bij hun kinderen kunnen herkennen en hoe ze daarop gepast kunnen reageren. Daarnaast bevat de brochure een verhaal om kinderen te waarschuwen en aan te moedigen met hun ouders te spreken als ze ongepast gedrag ervaren.

6. Alle Belgische bisschoppen en hogere oversten van kloosterorden en religieuze congregaties werden gevraagd schriftelijk te rapporteren over de wijze waarop ze aan het voorgestelde beleid vorm hebben gegeven.
7. Er werden meerdere vormingsdagen georganiseerd voor pastoraal aangestelden om hen te sensibiliseren voor de problematiek en op deze manier misbruik te voorkomen en eerste signalen te detecteren.
8. Er wordt door de Bisschoppenconferentie een 'Raad van Toezicht' opgericht die dwingend advies zal geven over welke functies nog kunnen worden opgenomen door pastoraal aangestelden waarbij grensoverschrijdend seksueel gedrag is vastgesteld. Deze raad bestaat uit personen die komen van buiten de structuren van de Kerk. Alle verantwoordelijken worden uitdrukkelijk verzocht nieuwe situaties aan deze raad voor te leggen en het advies op te volgen.

De ogen niet meer sluiten

We zijn ons voldoende ervan bewust dat daarmee het verleden niet ongedaan kan worden gemaakt. We kunnen slechts in de mate van het mogelijke proberen datgene aan te bieden wat in het verleden het meest ontbrak: menselijkheid en solidariteit. Het is een oprechte poging om onrecht uit het verleden om te zetten in recht voor de toekomst. Loopt dat nu ideaal? In de loop van de voorbije jaren hebben we veel geleerd van de slachtoffers. En het blijft steeds werk van mensen voor mensen die in een uiterst moeilijke en kwetsbare positie verkeren. Ze moeten hun verhaal vanuit de diepte waarin het is opgeborgen opnieuw bovenhalen. In dit pijnlijke proces kan elke schijn van relativiseren, een vraag naar het hoe en het wat, een moment van aarzeling of twijfel of de toonaard van het gesprek verkeerd aankomen en kwetsen.

Met dit rapport over de werking van de opvangpunten in de voorbije vier jaar willen we vermijden dat de problematiek uit het verleden wordt toegedekt. Lange tijd hebben de samenleving en de Kerk onvoldoende gezien of beseft dat seksueel misbruik van kinderen en jongeren die zich in een afhankelijkheidsrelatie bevinden een vorm van machtsmisbruik is, en dus een misdaad. In alle geledingen van de samenleving is de omvang en de ernst van het probleem schromelijk onderschat. Hierdoor werden slachtoffers ondersteuning en begrip onthouden en daders ongemoeid gelaten. Er werd hierdoor veel bijkomend leed bezorgd aan mensen die door deze misdaden al zwaar werden geraakt. De ogen hiervoor sluiten en doen alsof het allemaal niet zo erg is geweest, is het negeren van onrecht. De problematiek moet in zijn volle omvang aan het licht worden gebracht. Dat is de enige manier om onrecht te herstellen en herhaling in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen.

Belangrijke gegevens over 418 meldingen via de opvangpunten van de Kerk

- 10 % van de feiten die werden gemeld, dateren van de laatste 25 jaar en 80 % hebben zich meer dan 30 jaar geleden voorgedaan. 54 % van de feiten deed zich meer dan 40 jaar geleden voor.
- 87 % van de slachtoffers is op het moment van melding ouder dan 40 en 41 % is ouder dan 60. Dit geeft een aanuiding van de duur van het leed dat mensen te dragen hebben gekregen.
- 89 % van de slachtoffers was op het ogenblik van de feiten jonger dan 18 en 23 % jonger dan 10.
- 71 % van de slachtoffers was mannelijk en 29 % vrouwelijk. Bij de daders zijn 95 % mannen en 5 % vrouwen.
- 80 % van de meldingen komt uit het Nederlandse taalgebied.
- Van de nog levende daders waarvan de leeftijd is gekend, is 60 % ouder dan 70 op het moment van de melding van de feiten. Bij 21 % is de leeftijd niet te achterhalen. 38 % van de daders zijn reeds overleden.
- Op vlak van de herstelmaatregelen zijn er drie verwachtingen die het sterkst doorwegen: de vraag naar bemiddeling tussen het slachtoffer en de verantwoordelijke van de instantie waartoe de

overleden dader behoorde op het moment van de feiten (24 %), de vraag naar een ontmoeting met de verantwoordelijke van de dader (16 %) en de vraag naar een gesprek als vorm van erkenning (17 %).

- 148 van deze 418 slachtoffers hebben een financiële vergoeding ontvangen. Daarnaast zijn er uiteraard ook de financiële vergoedingen die door het Centrum voor Arbitrage zijn toegekend en door tussenkomst van de Kerk aan de slachtoffers werden uitbetaald.
- In het totaal werd via Dignity op vraag van de opvangpunten 1.218.201 € aan de slachtoffers uitbetaald. Dat is niet het integrale bedrag, want soms werd het bedrag rechtstreeks betaald en passeerde het niet via Dignity. Daarnaast werd ook nog 2.693.751 € uitbetaald in uitvoering van de procedures bij het Centrum voor Arbitrage. Dat betekent dat Dignity 3.911.952 € uitbetaalde aan slachtoffers. Let wel, het gaat hier om verjaarde feiten die niet meer voor een rechtbank kunnen worden beslecht.

Gegevens uit de 628 dossiers van het Centrum voor Arbitrage

- 602 van de 628 dossiers zijn behandeld en voor slechts 3 dossiers moest een college van arbiters worden samengesteld. Er zijn nog 28 dossiers in behandeling.
- 72 % van de aangemelde slachtoffers was Nederlandstalig en 28 % Franstalig.
- 55 % van vergoedingen die werden uitbetaald situeren zich in categorie 2 (tot een maximum van 5.000 €) en 35 % in categorie 3 (tot een maximum van 10.000 €).
- Voor 79 dossiers verklaarde het Centrum voor Arbitrage zich onbevoegd. En in 43 gevallen had het slachtoffer reeds via een andere weg een financiële tegemoetkoming ontvangen.

Van taboe naar preventie

De pijnlijke verhalen van de voorbije jaren hebben geleerd dat alertheid en waakzaamheid nodig zijn om tijdig en kordaat in te grijpen. We vragen dat in alle geledingen van de Kerk wordt gezorgd voor een respectvolle omgang met personen die in een afhankelijke positie staan. We willen niets onverlet laten om door passende maatregelen, correcte en breed te verspreiden informatie en een heldere transparantie over het verleden alles in het werk om wat zich in het verleden heeft voorgedaan te voorkomen in de toekomst. Dit vraagt om het doorbreken van het taboe. Preventie is beter dan herstel.